

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

TÜRKİYE'DE İŞÇİ HAKLARI

YILDIRIM KOÇ

TİB

TUM
İKTİSADILAR
REPUBLIC

RESMİ
İŞÇİ
DİZİSİ

3

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

TÜM İKTİSATÇILAR BİRLİĞİ YAYINLARI
RESİMLİ İŞÇİ DİZİSİ No:3

BİRİNCİ BASKI

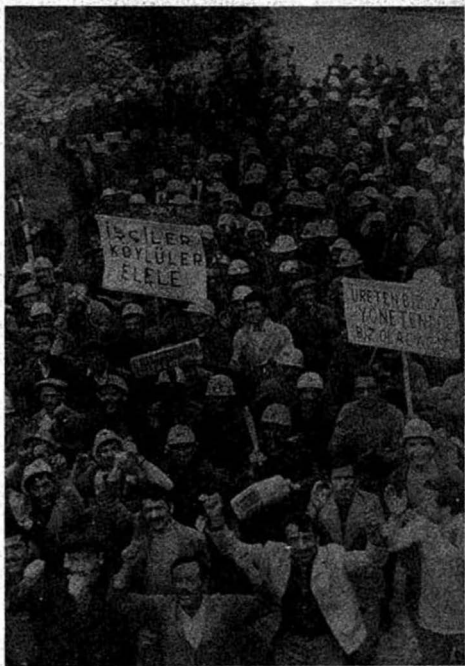
TÜRKİYE'DE İŞÇİ HAKLARI

YILDIRIM KOÇ

RESİMLEYEN: SELÇUK DEMİREL

1975

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Saat gece dokuzu geçtikten sonra kahve yavaş yavaş boşalmaya başlamıştı. Hele televizyondaki dizi film de bittikten sonra üç-dört masa ha kaldı. ha kalmadı. Kahveci ocağın orada paralarını, markalarını sayıyor, çırak da bir taraftan bardakları yıkayıp raflara diziyordu.

Mustafayla Hasan aynı fabrikanın işçisiydi. Mustafa 45 yaşlarındaydı. Bilinçliydi. 1960'lardan beri o fabrika senin, bu fabrika benim dolaşmış, işçileri sendikaya soktuğu için çoğundan atılmış, 15-16 Haziran olaylarında ve 12 Mart sonrası faşizm döneminde hapse girmiş, işkenceden geçirilmişti. İşçi sınıfının bilimini iyi bilir, bunu da hayata uygulardı. İşçi sınıfına yaraşır bir militandı.

Hasansa daha gençti. Babası kan davası sonucu öldürülünce daha çocukken öksüz kalmıştı. Ailenin tek oğluydu. Anası kasabadan büyük şehre göçmüş, İstanbul'un gecekondu mahallelerinden birinde oturan abisinin yanına yerleşmişti. Hasan'ın dayısı bir plastik torba imalatihanesinde işçiydi. Annesi bir fabrikaya girmek yerine zengin evlerine günü birliğine temizliğe gitmeyi tercih etmişti. Yıllardır sabahın köründe çıkar, akşama dek zenginlerin çamaşırını, bulaşığını yıkar, yerleri silerdi. Hasan dersiniz o da küçükten beri ekmeğini kazanıyordu. Bir ara mahalle bakkalına çıraklık etmişti. Daha sonra bakkalla atışmış, simit satmaya başlamıştı. Simit işi sıkınca kahvecinin yanına çırak girmiş, askere kadar orada kalmıştı. Asker dönüşü Mustafa Ustayla tanıştığı deterjan fabrikasına girmişti. İlk aylığını daha üç gün önce almıştı.

Kahvecinin çırağı çay bardaklarını almaya gelmişti. Hasan aniden sordu.

"Kaça lan haftalığın?"

Çırak bu soruya alışıkta. İşçi mahallesi olduğundan kahveciye takılmak isteyen çırağın haftalığını sorar, sonra da kahveciye "yeter sömürdüğün çocuğu" diye yüklenirdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Çırak, "150 lira" dedi.

Ama Hasan kahveciyo takılmadı. Mustafa'ya döndü.

"Ben elli lirayla girmiştim. Askere giderken yüz liraydı," dedi. "O yaştaki adam için iyi para. Elinde sanatın da olmayınca hele. Tek derdi sigortan filan yok."

Mustafa Usta karşı çıktı.

"Esasında kahveci ayıp ediyor. Asgari ücretin altında ücretle adam çalıştırması olmaz. Ama burada iş kanunu uygulanmaz. Çocuk da işsizlikten haftada 150 liraya razı olunca yapacak bir şey kalmıyor tabii. Bari sigortaya kaydettirсе çocuğu."

"Peki Usta, burada niçin iş kanunu uygulanmıyor?"

"İş kanunu kahvehane gibi esnaf işletmelerinde ancak üç ve daha fazla ücretli işçi çalıştığı zaman uygulanır. Burada ücret karşılığı çalışan bir bu çırak var. Esasında çırak nurak da değil. Bal gibi acemi, vasıfsız işçi. Yaşı küçük diye çırak diyorlar. Neyse. İki tane daha işçi çalıştırmadan buradaki işçiler iş kanunundan yararlanamazlar. Yani burası iş kanununun 5. maddesinde yer alan istisnalardan bir tanesi. Aslında bir işyerinde bir tek işçi de çalışsa orada iş kanunu uygulanır. Fakat dediğim gibi kanunun 5. maddesinde bazı istisnalar yer almış.

"Yani, Ustanın, yanında iki kişi çalıştıran yüzlerce inarangoz, tamirci, manifaturacı, kurtasiyeci, manav iş kanununun dışında mı?"

"Tabii oğlum. Gerçi iş kanunu pek de öyle matah bir şey değil ama sendikasız işçi için hiç olmazsa bir tutamak. Asgari ücretten yararlanıyorsun. Uygulatabilirsen fazla mesaini zamlı alırsın. Yıllık ücretli iznin var. Daha bazı hakların da caba. Yanlış anlama sakın! Bunlarla yetinelim demiyorum. Yoksa niçin sendikalaşalım diye anamızdan emdiği-miz süt burnumuzdan gelsin. Demek istedim şu: Biz ve bizden önceki işçiler mücadele edip sömürücü hakim itti-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

faktan bazı haklar koparmışlar. Onların zoruyla bu haklar kanunlaşmış. Bugünkü iş kanunu bu mücadelelerin bu güne bıraktıkları miraslardan biri. Sevabı günahıyla bir mücade-
lenin ürünü."

"Ama üçten fazla işçinin çalıştığı bazı yerlerde de bu kanun uygulanmıyor. Bu nasıl iş?"

"Burjuvazi aptal değil. Bazı haklar sana kanunla sağ-
lansa bile bastırmazsan uygulatamazsın. Oradaki işçi arka-
daşların da önce baklarını öğrenip uygulatmaları, ondan
sonra da yeni haklar için mücadele etmeleri gerekiyor."

"O zaman bana şu haklarımı iyice bir anlat. Mustafa
Usta. Gerçi vakit geç oldu ama yenge kusura bakmasın."

"Yok yahu. Alıştı kadıncağız. Az gece mi pencerede
sabahladı."

"Peki Mustafa Abi, sorulara başlıyorsun, Sıkı dur. İş
kanunu ne zaman çıktı?"

"Şimdi uygulananı mı sordun, yoksa ilkinin mi?"

"İlki ne zaman, şimdiki ne zaman?"

"İlk iş kanunu 1936 yılında çıkarılmış, 1937 yılında
önce büyük şehirlerde uygulanmaya başlanmış. Yıllar geçin-
ce diğer illere de yayılmış."

"Yani 1936 yılına kadar iş kanunu yok muymuş?"

"Ne gezer. O dönemde iş kanunu isteyenlere komünist
diye etmedikleri işkenceyi bırakmamışlar. Yani anlayacağın
o zamanlar işçi patronun merhametine göre çalışır, ona göre
ücret almış. Hiç bir teminatı yokmuş."

"Abi, patron dediğinde merhamet olur mu hiç. Peki b
zamanın yöneticileri işçiyi hiç mi düşünmezlermiş?"

"Bak Hasan. İktidardakiler hep bir sınıfsın, daha doğru-
su bir sömürücü sınıflar ittifakının adamları. Cumhuriyet
1923 yılında kurulmuş. 1936'ya kadar 13 yıl geçmiş. Bur-
juvazi için bir sbrü teşvik kanunu çıkarılmış. Ama işçi sınıfı

için bir şey yapılmamış. O zaman da işçilerin anasını ağlatmışlar. Sendika kurmak da yasaklanınca burjuvazi için gel keyfim gel. Burjuvazi ve diğer sömürücü sınıflar bastırdıkça bastırmış. İşçiler de boş durmamışlar ama. Mücadele etmişler. Çıkarılan iş kanunu bir ölçüye kadar bir teminat olmuş. Tabii uygulanabildiği, daha doğrusu uygulattırılabilirdiği ölçüde."

"Şimdi uygulanan kanun ne zaman çıkmış?"

"1971 yılında. 12 marttan sonra."

"Mustafa Usta, sömürücü sınıflar niçin işçilerin de işine yarayacak bir kanunu kabul ediyorlar."

"Sömürücü hakim ittifak öyle bir durumda kalıyor ki, kanunu çıkartmadı mı karışıklık artacak. Kanunu çıkartıyor. Karışıklık kısa bir süre engelleniyor. Ama eskiden böyle bir kanunun olabileceğinin farkında olmayan bir sürü yeni insan da bu kanundan yararlanmaya başlıyor. Bu da işin onlar için kötü yanı. Diyelim grev hakkının kanunlaşmasından önce grevin ne olduğunu bilen ve grev hakkı için mücadele eden on bin işçi vardı. Bu on bin kişinin çıkarcılığı karışıklığı önlemek için diyelim grev hakkını kanunlaştırdın. Bu süre içinde diyelim 200 bin kişi greve katıldı. Milyonlarca kişi grevin nasıl bir silah olduğunu öğrendi. Şimdi yeni yeni talepler doğacak. Mesela dayanışma grevi hakkı. Bu hak için mücadele yaygınlaşacak. Belki 100 bin kişi bilinçli olarak dayanışma grevini savunacak. Bir kanunlaşsa, 400 bin kişi dayanışma grevlerinde eğitilse, milyonlarca emekçi dayanışma grevinin yararını görse, burjuvazi grev hakkını kaldırmaya kalktığında seyreyle sen gümbürtüyü. Yani taleplerimiz sürekli artacak. Her geçen gün daha çok insan bu taleplere sahip çıkacak. Bir kısmını daha sömürücü hakim ittifaktan koparacağız."

"Nereye kadar sürer bu? Sömürücü hakim sınıflar sonuna kadar sıkışınca isteklerimizi verecekler mi?"

"Bircazun kemiğe dayandığı bir nokta vardır ya. Ora-

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://ranney.org>

ya gelince bir bakarsın sıkıyönetimler uygulanır. Bir bakarsın aldığınız bir sırü hak gaspedilmiş. Bir bakarsın devrimciler, işçi sınıfının önde gelen militanları katledilmiş. Neyse o konuyu başka bir gece konuşuruz. Söyle bakalım. Annen iş kanunundan yararlanabilir mi?"

"Yararlanamaz. İşe gittiği evde tek kişi çalışıyor."

"Peki o evde iki ahçı ve bir şöför daha olsa dört işçi eder. O zaman yararlanabilirler mi?"

"Yararlanabilmeleri lazım."

"Yararlanamazlar. İş kanununa göre, ev hizmetlerinde çalışanlar iş kanunundan yararlanamaz. Yani bir çok işçi bugün bile iş kanunuyla bizden önceki işçilerin mücadelesiyle sağlanan bazı haklardan yararlanamıyor."

"Peki iş kanunundan yararlanamayan başka kimler var?"

"En önemlisi tarım işçileri."

"Yani her yıl Çukurova'ya çapa işine, pamuk toplama-yaya gidenler iş kanunundan yararlanamaz mı?"

"Tabii ya. Ne sandın? Biz işte öylesine demokratik bir ülkeyiz. Düşün be. Geçen yıl cumhuriyetin elliikinci yılı kutlandı. 52 yıldır tarım işçilerinin haklarını koruyan tek bir kanun çıkmamış. Ama patronlara milyonlar bağışlayan bir sırü teşvik tedbiri çıkmış. Sömürücü hakim ittifakı meydana getiren sınıfların çıkarlarını koruyan bir sırü kanun yapmışlar. İş kanunundan bugün yararlanamıyan bir çok kişi var. Ama en önemlilerinden biri çıraklar. Daha çıraklar hakkında da bir kanun yok. O zaman patronlar çırak adı altında acemi işçi alıyorlar. Yani çocuk aynı senin benim yaptığımız işi yapıyor. Ama iş kanunundan bile yararlanamıyor."

"O zaman hamallar da yararlanamaz, değil mi?"

"Tabii. Onlar da devamlı olarak bir patronun yanında çalışmadıkları için onların da yararlanmaları söz konusu değil."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

"Ben herkesin iş kanunundan yararlandığını sanırdım."

"Somürücü sınıflar bayagi akıllıdır, Hâşâ. Bir hak verir gibi görünürler. O sayede bir sürü insanı aldatırlar. Meselâ kanunlarınıza göre herkes eşittir, herkes hürdür, özgürdür, değil mi?"

"Tabii. Anayasa bile öyle diyormuş."

"Sömürücü sınıflar bizi nasıl aldatmaya çalışıyor! Anayasayı kanunları açıyorlar. Diyorlar ki, bakın biz buraya herkesin eşit olduğunu yazdık. Herkesin hür olduğunu yazdık. Yani sınıf munif yok. Onlar hep anarşistlerin, komünistlerin kışkırtması diyorlar. Bir sürü insan da inanıyor onlara. Ama bu düzende hürriyet dediğin şey herkeste farklı farklı. Yevmiyen ne kadar?"

"60 lira."

"Bak oğlum. Senin hürriyetin 60 liralık hürriyet. Vehbi Koç günde 400 bin lira kazanıyorsa onunki de 400 bin liralık hürriyet. Adına bakarsan ikisi de aynı. İkisi de hürriyet. Ama biri 60 liralık, biri 400 bin liralık. Yani kanunlar hep böyle. İlk bakışta bir eşitlik var. Ama bir deşiyorsun. İşin aslı farklı. Hani karamanın koyunu sonra çıkar oyunu derler ya. Onun gibi bir şey. Meselâ iş kanununa bak. Meşhur bir onüçüncü madde vardır. Bir patronla bir işçi sözlü bir anlaşmaya girmişler diyelim. İşçi çalışacak. Patron ücret ödeyecek. Bu maddeye göre işçi işten ayrılmadan belli bir süre önce patrona haber vermek zorunda. Patron da işçiyi işten çıkartmadan belli bir süre önce işçiye haber vermek zorunda. Tam bir eşitlik, değil mi? İki taraf da aynı hakka sahip. Görünüştaki durum bu. Burjuvalara sorarsan sana eşitliğin ne kadar güzel bir şey olduğundan söz ederler. İmtiyazsız ve sınıfsız bir toplum olduğumuzu anlatırlar."

"Ama Mustafa Abi, her iki durumda da zarar bana olmuyor mu? Yani bir sürü işsiz varken işten çıkmak zorundayсам zararlı benim. Patron nasıl olsa yeni bir işçi bula-

BAK BİZ NE
DEMOKRAT İNSANLARIZ,
AYAĞININ ALTINDAKİ
İSKEMİYİ İSTER SEN
DEYİR, İSTER
CELLAT DEYİRSİN
HA, NE DERGİN?

• page 13 •

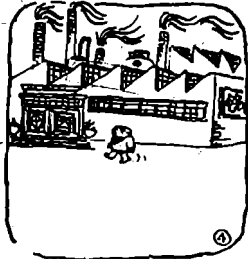
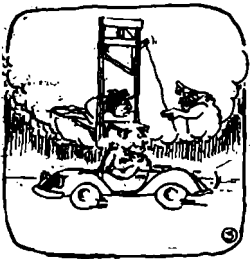
bilir. Ama ben kolay kolay yeni bir iş bulamam. Yani ben işimi kaybediyorum ama patron işini filan kaybetmiyor. Hem bilirsin kendi isteğiyle işten ayrılanlar tazminatlarını alamıyorlar. Yani beni darağacına çıkartmışlar. İlmīgi boğazıma geçirmişler. Sonra diyorlar ki, "bak, biz ne demokrat insanlarız, ayağının altındaki iskemleyi ister sen devir, ister cellat devirsin." Kendim ayrılırsam tazminat alamıyorum. Adamı beni attı mı hayatımla oynuyor. Ben işten ayrıldım mı onun hayatıyla oynayamıyorum. Belki onu ırgalamıyor bile. Ama kanun eşitlik ayağına ikimize de aynı cezayı veriyor. Adamı beni öldürüyor. Ben adama bir yumruk çakıyorum. Ama ikimiz de üç ay hapis yatıyoruz. Böylece eşitlik sağlanıyor. Şu onüçüncü maddeyi daha etraflıca bir anlatsana."

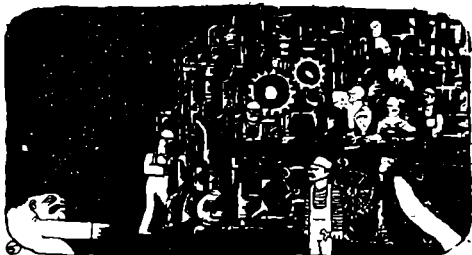
"Onüçüncü maddede önemli olan patronun hiç bir sebep göstermeden canının istediği zaman istediği işçiyi işten atabilmesi. En önemli nokta bu. Düşünebiliyor musun? Diyelim patron bir sabah karısıyla kavga etti. Sinirli. Sen de yanıp şaşırıp ters baktın. Yandın o zaman. Patron sana ihbar tazminatını ödedi mi hemen çıkışını verebilir. Esasında tazminat ödemezse atılacağını haber verip bir süre daha çalıştırabilir. Yani şöyle. Diyelim 4 yıllık işçisin. Patron seni atacağı zaman ya 8 hafta önceden haber verecek, ya da 8 haftalık ücretini peşin ödeyip o gün işine son verecek. İkisi bir arada olmaz. İhbar tazminatı dediğimiz şey, seni bir süre daha çalıştırmak yerine bu sürenin ücretinin ödenmesi."

"Bu ihbar süresi bütün işçiler için aynı mı?"

"Hayır. İşyerinde kıdemin 6 aya kadarsa bu süre iki hafta. Kıdemin 6 ayla birbuçuk yıl arasındaysa bu süre 4 hafta. Kıdemin birbuçuk yılla üç yıl arasındaysa bu süre 6 hafta. Üç yıldan fazla kıdemliysen de 8 hafta. Ama burada asıl önemli olan adamın canının istediği zaman hiç bir neden göstermeksizin seni işten atabileceği. Memurları sebep-siz işten atamıyorlar. Danıştay'a başvurabiliyorsun."

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://fantey.org>

SAYENDE,
AÇLIKTAN
GEBERMEKTEN
KURTULUYORSUN!

ORTADA BU KADAR
İŞİTİ VARKEN YOK
DEVRENCİ SENDİKAYAS.
YOK HAKKINI DİYE OR-
TAKİ KARŞIYOR-
SUNUZ.
BU FABRİKA BENİMİ
İSTEDİĞİM ADAMI
TUTTUĞUM GİBİ ATAR
HEM BU İŞYERİ-
NİN SENDİKASI
YOK MU?

SENDİKA VAR
OLMASINA VAR
AMA, SENİN KUR-
DUĞUN.
SARI BİR SENDİKA
BU SENDİKA MI BİTİ-
SANA KARŞI
KORUNACAK.

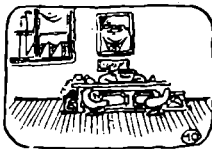

BİZ, YÖNETİMDE İŞÇİLERİN SÖZ SA-
NIBİ OLDUĞU, İÇİ SINIFI BİLİMİ-
LE DONATILMIŞ DEVRENCİ BİR
SENDİKA İSTİYORUZ!

SENİN SAYENDE GEBERMEK-
TEN KURTULMA MESİLESİNE GE-
LİNCE, BİR İŞÇİLER SANA GÖMÜ-
RÖLME PAHASINA DA OLSA İŞ-
ÇİLERİMİZİ SATARAK ACUMİTÖRÜZ
SEN DE VARLIĞINI BU GÖ-
MÜDÜ DÜZENİNE BÖRÜ-
SÜN. İŞÇİLER OLMADIKÇA
FABRİKAN HİÇTİ-

SENİN GİBİ KÜSTANLARA BU
MÜESSESE DE YER YOK, GİT
MUHASEBETE MESABİNİ KESTİP
SONRA DA
DEFOL!

"O zaman işyerinde sendikayı örgütledin mi, sendikaya girdin mi işyerinde çıkışın verilir, değil mi Abi? Sen epey tecrübelisin bu konuda. Canın epey yanmış. Ecasında meseleye bu açıdan baktın mı sendikalaşma özgürlüğü denilen şeyin de sahte bir şey olduğu meydana çıkıyor."

"Tabii be Hasan. Anayasaya ve sendikalar kanununa baksan herkesin sendika kurma ve sendikaya üye olma özgürlüğüne sahip olduğunu yazar. Resmen kimse buna karşı çıkmaz. Hatta onüçüncü maddeye bir de ağırlaştırıcı hüküm geçirilmiştir. İşçinin sendikal nedenle işten çıkarılması halinde ihbar tazminatının üç misli ödenmesi gerekir. Ama onüçüncü maddeye göre işçinin işten atılması için bir sebep gerekmiyor ki. Sen sendika faaliyeti gösterdin mi, devrimci oldun mu, patron doğrudan çıkışını veriyor. Hangi mahkemelerde nasıl ispat edeceksin ki sen sendikal nedenle işten atıldın."

"Peki bir de kıdem tazminatı var. O ne zaman veriliyor?"

"Onüçüncü maddeye göre işten çıkarılan işçiye bir ihbar tazminatı verilir, bir de kıdem tazminatı. Tabii eğer patron işçiden ihbar süresini çalışmasını isterse, işçi ihbar tazminatı alamaz. Yalnız kıdem tazminatı alır. İşçi eğer iş kanununun uygulandığı bir işyerinde sürekli olarak bir yıldan fazla çalışmışsa, işten atıldığında çalıştığı her yıl için 30 günlük ücreti tutarında bir tazminat alır. Kıdem tazminatı dediğimiz şey bu."

"Peki, diyelim bir işçi 11 ay çalıştı. Sonra patron ona kendisini işten atacağını söyledi. Ama ihbar tazminatı vermek yerine dört hafta çalıştırdı. Yani adam bir tam yılı dolduramıyor. O zaman işten çıkışta hiç tazminat alamaz mı?"

"Alamaz. Çünkü patron ihbar tazminatını ödeyip işçinin çıkışını hemen vermek yerine işçiye ihbar süresince çalıştırmayı tercih etmiş. Diğer taraftan işçi işyerinde bir yılı dolduramamış."

"Peki, birbuçuk yıl çalışan ne kadar kıdem tazminatı alır?"

"Önce bir tam yılı için 30 günlük ücreti, sonra da altı aylık süre için 30 günün yarısı olan 15 günlük ücreti tutarında tazminat alır. Yalnız bir noktayı unutma. İşçinin ücreti sadece her ay aldığı aylığı değildir. Diyelim işçi yılda iki maaş ikramiye alıyor. Ayrıca yol parası, yemek parası, ayakkabı, iş elbisesi filan alıyor. Bütün bunların bir aylık tutarı da çalıştığı her yıl için 30 günlük ücretini hesap ederken dahil edilir."

"Eskiden de böyle miydi bu?"

"Yok. 1975 yılında çıkan bir kanunla böyle oldu. Eskiden kıdem tazminatına hak kazanabilmek için aynı işyerinde aralıksız üç yıl çalışmış olman gerekiyordu. Yani iki yıl onbir ay 29 gün çalışıp işten atılсан kıdem tazminatı alamıyordun. Bir de o zaman her çalıştığın yıl için 15 günlük ücretin tutarında tazminat ödeniyordu."

"Bu değişikliğe patronlar karşı çıkmadı mı?"

"Çıkmaz oturlar ını. Kıyameti kopardılar. Ama bir çok sözleşmede işçiler kıdem tazminatını 15 günün üstüne çıkarmışlardı. Siyasi partiler de oy kaygusuyla işçilerin bu talebine olumlu cevap vermek zorunda kaldılar. Ama bir çok patron işçilerinin eski tarih üzerinden çıkışını verdi. Yani önce işçileri çıkartmış gibi yaptı. O zaman eski kanuna göre her yıl için 15 günlük ücretleri üzerinde kıdem tazminatını ödedi. Sonra ertesini işçiler yeniden işe alınmış gibi gösterildi. Adam esasında işyerinden ayrılıp giriniyor, ama kayıtlarda öyle gözüküyor. Bu ara da işçiye eski hizmetleri için 15 gün üzerinden tazminat ödeniyor. Patron böylece işçinin eski kıdemlerini ufacık bir oyunla silmiş oldu. Bugün sorsan işçi bir iki yıllık kıdemli."

"O giriş çıkış meselesi çok yaygın Mustafa Abi. Bir işyeri biliyorum. Patron her aybaşı işçilerin çıkışını ve yeniden girişini yapıyor. O zaman hiç bir tazminat ödemek zo-

runda kalmıyor."

"Dedğin şey çok yaygın. Bir de özellikle Anadolu'nun bir çok yerinde işçiler bu kanundan habersiz. Patron bağı-
rıp çağırıyor, işçiyi kovuyor. İşçi de başını önüne eğip çe-
kip gidiyor. İhbar tazminatıymış, kıdem tazminatıymış bil-
miyor. Memleketine gittiğinde anlat tanıdıklarına. Başka
şeyler de var. Askere giden, emekli olan, ölen için de patron
kıdem tazminatı ödemek zorunda. Ama burada da bir oyu-
nu iyi tezgahlanmışlar. Kendi isteğiyle işten ayrıldın nu ihbar
tazminatı gibi kıdem tazminatı da alamıyorsun."

"O zaman da patrona ister istemez bağlanıyorsun, de-
ğil mi?"

"İyi dedin. Bu kıdem tazminatı meselesi iki tarafı kes-
kin kılıç. Bir tarafı patronu kesiyor. Mücadeleler sonucunda
aldığımız bir hak. Keşke her yıl için 30 günlük değil de 60
günlük ücret tutarında tazminat ödense. Gerçi o da var bazı
fabrikalarda ama sendika sayesinde almuşlar. İşin diğer yanı
şu. Diyelim bir fabrikada 10 yıllık işçisin. Aylığın iki bin li-
ra. Yeni bir fabrika açıldı. Orada senin işini yapanlar üç bin
lira alıyor. İşçi de arıyor. Normal olarak ne yaparsın? Bu
fabrikadan ayrılır, yüksek ücret verilen fabrikaya gidersin.
Ama kıdem tazminatı olunca iş değişiyor. İstüfa edip gitsen
tazminatın yarıyor. Yani aşağı yukarı yirmibeş otuz bin
lirayı yakman gerek. Onu da göze almak kolay değil. Ne ya-
pacaksın? Yandaki fabrikada üç bin lira verilen işi bu fabri-
kada iki bin liraya yapıp çile dolduracaksın. Yani patron
kıdem tazminatı sayesinde işyerine zorla bağlamış oluyor."

"Kötü bir şey bu iş. Bizim mahallede iplik fabrikasında
çalışan çok işçi var. Çoğu kadın, kız. Kızlar evlenince kendi
istekleriyle işten ayrılıyorlar. O zaman da tazminat filan hak
getire."

"Tazminattan kurtulmanın bir başka yolu daha var. İş
kanununun meşhur bir de onyedinci maddesi vardır. Bu
maddede işçinin herhangi bir hata yaptığından isten hiç bir

İŞ KANUNU
MADDE

17

ONA GÖRE HA EKMEĞİNİZLE OYNAMIŞ
GİBİ OLMIM

• PATRONA YALAN SÖYLEYEN • PATRONA
HAKARET EDEN • İKİ GÜN ÜST ÜSTE İŞE
GELMEYEN • PATRONUN MALINA ZARAR
VEREN • İKTE İGKI KINO KANGA ÇIKARAN
• BÜLEN, SİRTAN, ESMEYEN • HAREKET VE
HAKARET EDEN • YORULAN VAKİTİSİZ
ACIKAN • İT SIRAĞINDA GİTİ BELEN VE
KEMEYE GİDEN • KENDİ KENDİNE VEYA
ETRAFIYLA KONUŞAN • KABA SABA
KONUŞAN KÜFÜRE EDEN • LÜZÜMSÜZ ZARAR-
LI YAYIN OKUYAN • DÜZENİ BEZEMİYİP
SINIF KINI TAŞIDAN VE BUKU YAYMAYA
ÇALIŞAN • DEVRİMDEN VE DEVRİMCİLİK-
TEN BAKSİDEN HERKESİ KİŞİ AYRIMI
GÖSTERMEKSİZİN, İŞVERENİ İSTEN ATA
BİLİR.

HEM DE TAZMİNAT

ÖDEMEDEN, İŞİNE SON
VERME YETKİSİNE

SAHİPTİR (İŞ KANUNU MADDE 17)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

"Tazminat ödenmeksizin atılabileceği anlatılır. Tabii patronlar bu maddeden en iyi şekilde yararlanırlar. Her türlü oyunu kullanarak kıdemli işçilerden kurtulurlar. Hele sendikasız işyerlerinde onyedinci maddeye göre işten çıkarılan işçilerin yardım arayabilecekleri, başvurabilecekleri hiç bir yer yoktur. Onbinlerce lirası yanan çok işçi gördüm."

"Bu onyedinci madde nasıl?"

"Bu maddeye göre patrona yalan söyleyen, patrona hakaret eden, işyerinde hırsızlık yapan, iki gün üstüste izinsiz olarak işe gelmeyen, işte içki içen, kavga çıkaran, kendisine verilen işi yapmayan, patronun malına zarar veren, bir haftadan daha uzun bir süre hapse giren işçi tazminatsız olarak işten atılır."

"Geride ne bırakmışlar ki Mustafa Abi. Nefes alan tazminatsız atılır deseler daha kolay değil mi?"

"Artık o kadarına utanıyorlar oğlum. Eh, kitleleri aldatınak için biraz ağız kalabalığı edeceksin artık. O kadar zahmete de katlanırlar."

"Söylediklerinin hepsi lastikli, be Abi, nereye çekersen oraya uzatmak mümkün. Patron çıksa bu işçi bana yalan söylödi dese aksini kim ispat edecek. Adam çıksa bana hakaret etti dese, iki kişinin de eline yüzer lira sıkıştırıp yalancı şahitlik ettirse bana kim inanır. Soyunma dolaplarında elbiseimin cebine iki avuç deterjan koydursa, sonra da yakalatsa, ben işyerinde hırsızlık yapmış olacağım. Sonra adam beni tazminatsız olarak atmak istedi mi zor bir iş verir. Yapamadım mı yapmadı diye tazminatsız çıkış. İçimizde bir sürü patron köpeği var. Onlardan biri dalaşsa, biz de bir iki karşılık versek, yallah dışarı."

"Hapis meselesini unuttun. Biliyorsun gözaltı süresi 15 gün. Gerçi buna da kimsenin uyduğu yok ya. Diyelim işyerinde işçi arkadaşları uyandırmaya çalışıyorsun. Patron ol-san ne yaparsın? Bir ihbar. En azından onbeş gün içerdesin. Onbeş günle kurtulursan dua et. Hele bir de sıkıyönetim

varsa. Hemen bir gizli örgüt davası açılır. Senin içinde anan ağlar. Patron da böylece sende kurtulmuş olur. Hemen de tazminatsız olarak."

"Bütün kozlar sömürücü sınıfların elinde, be Abi. Ne diye çabalayıp duruyoruz ki?"

"Öyle deme. Daha geçen gün kısaca konuştuk. Daha sonra daha etraflı konuşuruz. Unutma. Esas mesele politik mücadeledir. İktidar mücadelesidir. Tüm emekçilerin bir olup emekçilerin düzenini kurma mücadelesidir. Ama demokratik mücadele de, ekonomik mücadele de gerekli. Eğer bazı hakların olduğunu bilmezsen yeni haklar için mücadele edemezsin. Yeni haklar almanın mümkün olduğunu bilmezsin ki. Ekonomik ve demokratik mücadelede milyonlarca emekçi önce bazı hakların daha önceki mücadeleler sonucu alındığını öğrenir. Daha sonra yeni yeni hakları almanın mümkün olduğunu öğrenir. Ama asıl önceliklisi, iktidara gelmeden, emekçilerin iktidarını kurmadan asıl önemli dertlere çözüm bulunamayacağını da öğrenir. Yani bizim her alanda mücadele vermemiz gerekiyor. İş kanunu bugün bizim için bazan bir siper, bazan daha ileri mevzilere atılmak için hareket noktası oluyor. Yenilgi, geri çekilme dönemlerinde işimize yarar. Kısım bu kanuna sığınırız. Mücadelemizin geliştiği dönemlerde ise bu kanundaki haklarımızı fersah fersah aşmaya, emekçilerin lehine yeni kanunlar çıkartmaya çalışırız. Ama gerçek mücadelemizi aklımızdan hiç çıkartmayız. Zaten ekonomik mücadelede sömürücü sınıflar sırtlarını kanunlarına o kadar güzel dayamışlardır ki. Biraz fazla sıkıştırdık mı, patronların kârı biraz azaldı mı fabrikayı kapıyor. Ya ismi değiştirerek hemen yeniden açıyor, ya da aynı isimle açmak için altı ay bekliyor."

"Dediğin çok doğru Mustafa Abi. Bizim bir sürü arkadaş patronsuz başka bir dünya olabileceğini düşünmüyorlar. Daha doğrusu beyinleri öyle yıkanmış ki. Ama bizim görevimiz de orada işin içine giriyor, değil mi? Onlara daha ön-

ceki m¼cadelelerin sağladığı hakları öğreteceğiz. Sonra yeni bir dünya, sömürs¼z bir dünya için m¼cadele etmeyi öğreteceğiz."

"Özellikle Anadolu'da buna çok ihtiyaç var. Oradaki bir çok işçi kendisine daha işçi gözüyle bakmıyor. İşçi olmaktan utanıyor. Boynu b¼k¼k. Sanki patron kendisini eklemek veriyor. O arkadaşlara önce işçi olmaktan gurur duymasını öğretmeli. Patronlar gocunsun be! Neyimiz var göcünacak, boynumuzu eğecek? Kimin sırtından yaşıyoruz? Hangi yetimin hakkını yedik? Alnım z. yukarda olmalı. Haklarımızı öğrenmeliyiz. Patronlar oğullarına miras olarak fabrikalarını bırakırlar. İşçilerse oğullarına miras olarak m¼cadele geleneği bırakır, sömür¼c¼ hakim sınıflardan koparılan haklar bırakır. Önce bu mirasa sahip çıkalım, sonra da onu daha zenginleştirelim bizden sonrakilere devredelim."

"Miras dedin de aklıma geldi. Sendika kurma hakkımız hangi nesilden miras? Daha doğrusu, sendika kurma özg¼rl¼ę¼ ne zaman sağlandı?"

"1920'lerde sendikalar varmış. 1925 yılında Doğu'daki Şeyh Said ayaklanması bahane edilerek hepsi kapatılmış. Daha sonra 1946 yılına kadar sendika filan yasak. Üç-beş işçi bir araya gelip haklarını aradı mı, hemen kom¼nistler diye saldırmışlar. 1946 sonrasında yasalar değiştirilerek sendikalara izin verilmiş. Ama sarı sendikacılığa tabii. Sendikaların politikayla uğraşmaları sıkı sıkıya yasaklanmış. Bir de sendikaların grev hakkı yokmuş. O zaman havanda su dövmekten öte fazla bir şey yapamamışla. Grev hakkı ne zaman alındı? Biliyor musun?"

"Yok."

"1961 Anayasasında bu hak tanındı. Ama ancak 1963 yılında çıkarılan 274 sayılı Toplu İş Sözleşmesi ve 275 sayılı Grev ve Lokavt kanunuyla bu hak kullanılmaya başlandı."

"Peki, bu ara hiç grev olmadı mı?"

OGUNLER GÖZLERİ ÇAKMAK, BİLEKLERİ GÜZL,
BEYİNLERİ SİNSEK OLANLARIN GÜNÜDÜR. İŞÇİ SINIFININ
GÜNÜDÜR. * 13-16 HAZİRAN * GÜNLERİ İŞÇİ SINIFININ BEN VARIM
DEDİĞİ GÜNLERDİR.

"Olmaz olur mu, oğlum. Az mı direniş yapıldı? Az insan mı yollarda, karakollarda coplandı? Yani direniş yapıldı, ama sömürücü sınıfların kanunlarına göre bunlar kanun dışı direnişlerdi. Başka bir gece nasıl greve çıkılır, ne tür yasaklar vardır, onları konuşuruz. Gel şimdi yine haklarımızdan söz edelim. Patron sana istediği ücreti verebilir mi?"

"Asgari ücretin altında veremez, değil mi?"

"Evet, demin de konuştuk ya. İş kanununun uygulandığı yerlerde patronlar asgari ücretin altında bir ücretle işçi çalıştıramazlar. Şimdi asgari ücret ne kadar?"

"Günde 60 lira, ayda da 1800 lira."

"Yani bu durumda bir adamın eline ne geçer?"

"Bir sürü vergi kesiliyor, be abi. Bir de sigorta var."

"Doğru. Yani asgari ücretten hile vergi kesiliyor. Önce ücretinin yüzde 12'si Sosyal Sigortalar Kurumu için kesilir. Bu sayede hastalandığında tedavi edilirsin, ilerde emekli maaşı alırsın. Daha sonra gelir vergisi, mali denge vergisi ve damga vergisi kesilir. Yani asgari ücretten eline yaklaşık 1400 lira ya geçer ya geçmez."

"İnsan bu parayla nasıl geçinir ki Mustafa Usta. Bak ben hâlâ dayımın yanında kalıyorum. Anam hâlâ zengin evlerine çamaşıra gidiyor. Aylığım 2200 lira çürük para. Elime ayda aşağı yukarı 1500 lira temiz para geçiyor. Ama yine de yetmiyor."

"Zaten asgari ücret de yetsin diye çıkmıyor ki. Asgari ücret ekmek parasına ancak yeter. Fazla mesai yapacaksın, gecen gündüzün kalmayacak ki eline biraz daha para geçsin. Zaten öyle yerler var ki işçiye asgari ücret bile vermiyor. İşçinin asgari ücret diye bir şeyin varlığından haberi yok. Diyelim köyden yeni gelmiş. İşsiz. Mecburen patronun verdiği parayı kabulleniyor. Bazı yerlerde de işçiye bordroda göstermeden para ödüyorlar. Açıkta para veriyorlar yani. O zaman da işçinin eline diyelim 1000 lira temiz para geçi-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

yor ama patronun cebinden de 1000 lira çıkıyor. Ama öbür türlü sigortaya ve vergiye para çıkması gerek. İş böyle olunca da işçi sigortaya filan gidemiyor. Emekli olamıyor. Bordroda gözükmediği için de işten atıldığında kıdem ve ihbar tazminatı da alamıyor. Çalıştığını ispat edemiyor ki."

"Patronlar buna benzer bir başka numara daha çekiyorlar. Dayınlarnın fabrikada var bu. Diyelim dayımın gerçek aylığı üç bin lira. Ama vergiye ve sigortaya az para kaptırmak için dayımın ücretli bordroda 1800 lira gözüküyor. Yani sigortaya kesilen parayla vergisi sanki dayımın aylığı 1800 liraymış gibi alınıyor."

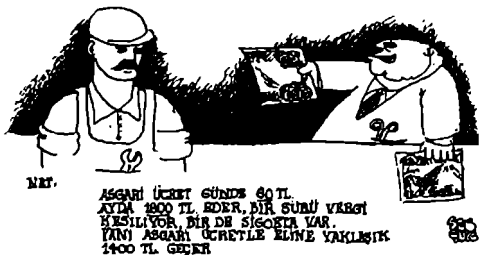
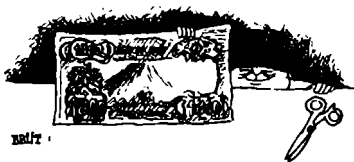
"Bak şimdi görelim dayının başına gelenleri. Dayın hastalansa sigortaya gitse aylığı 1800 lira gözüküyor. Çünkü 1800 lira üzerinden sigorta primi kesilmiş. İstirahat alsa ödediği bu düşük prime göre istirahat parası alacak. Bilirsin. İstirahat aldın mı patron sana para vermez. Sosyal Sigortalar Kurumu ücretinin belli bir oranını sana öder. O zaman ilk zararın bu istirahat durumunda ortaya çıkıyor. İkinci zarar emeklilikte. Emekli oldun mu, Sosyal Sigortalar sana bir emekli maaşı bağlar. Bu maaş da senin ödediğin prime göre değişir. Çok aylık gösterip çok prim ödediysen emekli maaşın çok olur. Şimdi ilk bakışta dayının eline bugün daha fazla para geçiyor. Ama acısım yarın çeker."

"Mustafa Usta, bir de ihbar ve kıdem tazminatı meselesi var. Onu da unutmayalım."

"Doğru dedin. Bordrodaki ücretini düşük gösterdi mi seni işten attığında bordrodaki ücretin üzerinden ihbar ve kıdem tazminatını öder. Bordroda senin de imzan var. Daha yüksek ücret alıyorsun diye iddia da edemezsin. O zaman Sosyal Sigortalar Kurumuyla vergi memurları kulağına yapışır. Yani üç taraftan zarara giriyorsun."

"Peki, bizim fabrikada her ay maaş alırken patron bize bir zarf veriyor. Dayınlarnın fabrikada böyle bir şey yok."

"İş kanununa göre patron her maaşta iscinin brüt maaşını veriyor. Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

şının, yani çocuk maaşının ne kadar olduğunu, bundan ne kadar sigorta primi ve vergi kesildiğini, işçinin aldığı avansları gösteren bir kağıt vermek zorunda. Yani böyle bir şey vermesi kanunen şart. Ama ancak sendikalı işyerlerinde uygulanıyor. Anlayacağın bir çok işyerinde bizden önceki işçilerin mirasını değerlendiremiyoruz."

"Peki, patron iş kanununu uygulamadı mı cezası ne?"

"Komik paralar. Diyelim patron işçiye ücretini vermedi. İşçi de patronu mahkemeye vermeye cesaret etti. Yani atılmayı göze aldı. Kanuna göre patrona 50 liradan az olmamak üzere hafif para cezası verilecek. Diyelim patron asgari ücretin altında bir ücretle işçi çalıştırdı, veya işçiye fazla mesai ücreti vermeden ona fazla mesai yaptırttı, veya ücretli hafta tatili vermedi veya ücretli izin parasını ödemedi. Patronun mahkeme sonunda alacağı ceza 250 liradan az olmamak üzere hafif para cezası. Bu kanun 1971'de kabul edilmiş. Hani 40 yıl önce çıkmış olsa, insanın aklına o zamanın parasıyla bu cezalar önemliymiş demek gelir, ama durum öyle değil. Minareyi çalan kılıfını hazırlıyor yani."

"Böyle kullanılmayan veya kullandırılmayan başka haklar da var mı?"

"Meselâ ücretli hafta sonu tatili. İş kanununa göre bir hafta içinde 48 saat çalışan işçinin bir gün ücretli izin hakkı vardır. Yani diyelim pazar günü çalışmaz, ama pazar günü için de bir ücret alır."

"Bu da bir çok yerde uygulanmıyor. Bir çok işçiye çalıştığı gün kadar ücret ödeniyor."

"Aynı şey resmi tatiller için de geçerli. Diyelim 23 Nisan'da resmen bir gün tatil var. İş kanununa göre senin o gün çalışmadan ücret alman gerekiyor. Ama biliyorsun özellikle Anadolu'da o gün de insanı çalıştırırlar. Yok bayrammış, yok seyranmış diye adamlar bir de üstüne üstlük insanla dalga geçer. Sonra bir de fazla mesai meselesi var. Söyle baka-

lum kanunen haftalık çalışma süresi ne kadar?"

"48 saat değil mi?"

"Evet. Kanunen haftalık çalışma süresi 48 saat. Yani haftanın 6 günü günde sekizer saatten çalışırsın. Sonra sana 56 saatlik ücret öderler. Yani pazar günkü sekiz saatinin ücretini de alırsın. Kanunen böyle, ama her tarafta uygulanıyor mu?"

"Ne gezer. Sendikası yerlerde çalışanların anası ağlıyor."

"Türkiye'de ne kadar işçi var? Ne kadar sendikalı?"

"İşçi sayısı 5 milyon civarında ama sendikalı sayısını bilmiyorum."

"Sendikalı işçi sayısı da iki milyon altında. Yani demek ki üç milyona yakın işçi iş kanunuyla daha önceki işçilerin sömürücü sınıflardan aldıkları hakların farkında değil veya bunları uygulatamıyor. Bir çok yerde sabah gün iş başladı mı iş başlar, hava karardı mı iş sona erer. Yani 48 saatlik süre çok aşılır. Fazla mesai parası filan da ödenmez. Bak unutmadan söyleyeyim. Gerçi tarım işçileri iş kanunundan yararlanamazlar ama neyse. Eskiden pamuk toplama işi kılıyla değil de yevmiyeyleymiş. Tarım işçileri sabah ezanından hava kararuncaya kadar pamuk toplamak zorundaymış. Uyanık ağalar ne yapmışlar, biliyor musun? Müezzine anlaşıp sabah ezanını normal zamanından daha erken okumuşlar. Bereket tabiatla anlaşıp geceyi daha geç okduramamışlar. Patron işçiyi sömürerek kâr ettiğine göre, kârını artırmanın en kolay yollarından biri çalışma süresini uzatmak. Eğer bunu Çukurova'da eskiden yaptığı gibi yapamazsa, bugün başka yollar buluyor. Fazla mesai yaptırıyor."

"Fazla mesaiye mecbur tutabilir mi?"

"Bak yine kanunun göstermelik yanlarıyla, göstermelik eşitlikle karşı karşıyayız. Kanuna göre işçi isterse fazla mesaiye kalır, isterse kalmaz. Yani işçi fazla mesai yapmaya

zorlartaraz. Ayrica normal günlük calışmaya ek olarak en fazla u saat fazla mesai yapılabilir. Bir de kanuna göre fazla mesai yapılan günlerin toplamı yılda 90 günü aşamaz."

Hasan karşı çıktı.

"Ama Mustafa Usta, adamlaratıratır zorla fazla mesaiye bırakıyorlar. Kalmam dedin mi, yarın sabah işe geldiğinde soyunmadan muhasebeye uğra, hesabını kes diyorlar. Yani kimşenin kanun manun dinlediğı yok. İş oldu mu 4 saat de kalıyoruz, 5 saat de. Yılda fazla mesai yapılan günü sorarsan doksaiunok üstünde."

"Hasan heyecanlanma," dedi Mustafa Usta. "Bu düzen-de kanunlar hep böyledir. Kanunlarda bazan lehimize bir şeyıkarttık mı onlara fazla umut bağlarsan, yanar gidersin. Sömürücü hakim sınıfları kmseme. Onlar iktidarda olduğu sürece, fabrikalar patronların, topraklar ağaların elinde olduğu sürece de bu tür dertlerimize birzm bulunmaz. Bizim silahımız ise devrimci saflardaki birliğimiz. Milyonlarca işi, yoksul köylü, esnaf, zanaatkar, kk üretici, memur bizim saflarımızda rgtenirse kim kimin kanununu nasıl uygularmış, patronlar o zaman iyice öğrenir."

Gece epey ilerlemişti. Kalktılar. Hasanay paralarını ödemeye yeltendi. Mustafa engel oldu. "Ayıp," dedi. "İlk gece hele biraz yavaş gel."

"Dışarda ılık bir yaz gecesi vardı. Gecekondularıngunun ışığı snmşti. Mustafa bir sigara yaktı. Hasan, "Bizde fazla mesai creti yüzde 75 zamlı. Diğer yerlerde nasıl?" diye sordu.

"Kanuna göre gerek hafta iindeki normal fazla mesainin, gerekse hafta sonu fazla mesaisinin yüzde 50 zamlı ödenmesi gerekiyor. Yani diyelim saat ücretin 8 lira. U saat fazla mesai yaptın mı normal günlük yevmiyenin dışında 36 lira daha alman gerekir."

"Bizde yüzde 75 zamlı olunca 42 lira ediyor. Ama

adarı fazla mesaide çok yıpratıyor. Zaten aldığın paranın çoğu vergiymiş, sigortaymış çıkıp gidiyor. Fazla mesai yaptığına değmiyor yani."

"Tabii vergi vereceksin oğlum. Yoksa patronlara vergi iadeleri, yatırım indirimleri adı altında milyonlarca lira nasıl ödensin? Parababalarımızın huzurunu koruyan panzerlerimiz, elektrikli coplarımız nasıl alınsın? Sen de biraz tamahkâr olma. Şükretmesini bil. Sağolsun, patronumuz da baba adam. Açlıktan öleceğimize kapısında ekmek yiyoruz. Zaten iyilikten anlayan insanlar olsak fazla mesai ücreti diye bir para istemeye utanırdık."

"Bırak dalga geçmeyi, be abi. Adamlar zaten iliğimize dek sömürüyorlar. Ne doymak bilmez şeylermiş yahu. Peki, niçin yeni işçi almak yerine devamlı fazla mesaiye adam bırakıyorlar?"

"Önce söyle bakalım. Sen yalnız ücret mi alıyorsun?"

"Hayır. Arkadaşların dediğine göre yılda iki maaş ikramiye var. Yakacak parası, izin parası, elbise parası filan başka şeyler de veriyor patron. Daha doğrusu bunları sizler daha önceki toplu sözleşmede kopartmışsınız."

"Peki, sen fazla mesaiye kaldın diye ikramiyeyi fazla veriyor mu?"

"Hayır. Sadece ücretimi zamlı alıyorum."

"Yeni işçi alsa onlara bu diğer paraları vermeyecek mi?"

"Doğru ya. Adam bana fazla mesaimi zamlı veriyor. Ama benim fazla mesaim yerine yeni işçi alacak olsa, yeni işçi çok daha pahalıya gelecek."

"Başka nedenler de var. Patronlar artık işçilerden korkuyor. Çok sayıda işçi bir araya gelsin istemiyorlar. O nedenle de yeni işçi alıp işsizliği azaltmak yerine fazla mesaiyi tercih ediyorlar."

"Bir başka konu daha var. Fazla mesaiye kaldın mı
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

AMA PATRONLARI KORUYAN MİLYONLAR BAĞIS-
LAYAN BİR SÜRÜ TESPİK TEDBİRİ ÇIKMIŞ
SÖMÜRÜCÜ HAKİM İTTİFAKI MEYDANA GETİREN
SINIFLARIN ÇIKARLARINI KORUYAN
BİR SÜRÜ KANUN YAPMIŞLAR

433
GÜZ

yorgun argın eve gidiyorsun. Ne kimseyi görmek var, ne iki satır gazete okumak."

"O da patronların isteği," dedi Mustafa. "Evden işe, işten eve gidip geleceksin ki kafan yarınki ekmek derdinden başka bir şeyle uğraşmasın. Solculukla filan ilgilenmeyesin! Sağolsunlar, patronlar başımızın derde girmesini istemediklerinden bize bol bol fazla mesai yaptırıyorlar."

Bu ara aynı fabrikada çalışan Hüseyin Usta'nun evlirini önünden geçiyorlardı.

Mustafa, "Hüseyin köyden dönmüş," dedi. "Yıllık izni ni köyde geçirecekti. Köy havası yaramıştır."

"Yıllık izin paralı mı, parasız mı?"

"Parasız olsa kıymeti olur mu be oğlum. Kanuna göre bir işyerinde bir yılını tamamladın mı 12 işgünü ücretli izne hak kazanıyorsun. İzne çıkarken izin süresinin ücretinin paşin olarak ödemesi gerek. Bizim sözleşmedeki izin parası bu yasal hakka ek bir şey."

"Peki, Hüseyin Usta nerdeyse üç haftadır yoktu."

"Onun izni 18 işgünü. İşyerindeki kıdemini 5 yıldan fazlaysa 18, onbeş yıldan fazlaysa 24 işgünü ücretli izin kullanırsın. Hüseyin Usta nerdeyse 12 yıllık işçi."

"Anadolu'nun bir çok yerinde bu izin hakkı da kullanılmıyor. Bir çok işçi böyle bir hakları olduğunun farkında bile değil veya aklının korkusuyla istemeye korkuyor."

"Hasan, bize çok iş düşüyor. Memlekete gittiğinde burada gördüğün her şeyi anlatmalısın. Yoksulluğun kader olmadığını bilinmeli. Yoksulluk sömürü düzeninin sonucu. Emperyalistler, onlarla bütünleşmiş yerli tekelci kapitalistler ve onlarla işbirliği halindeki büyük tefeci, toptancı tüccar ve toprak ağalarından oluşan sömürücü azınlık emekçi halkın iflahını kesiyor. Biz bu işin farkına varıp mücadeleye girmediğimiz de bu iş sürüp gidecek."

Yürüye yürüye Mustafa Usta'ların geçekondunun önüne
Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

geçmişlerdir. Mustafa Usta,

"Bizim derter saymakla bitmiyor, değil mi?" dedi. Sonra devam etti:

"Kaç saattir konuşuyoruz. Kahveci çırağından başladık, yıllık ücretli izne geldik. Ha bak, çıraklık derdini de unuttuk. Genççik çocukları çırak adı altında asgari ücretten düşük gündelikle çalıştırıyorlar. Yaptığı iş usta işi. Ama yaşı küçük oldu mu yanıyor çocukcağız. Neyse, başka akşamlar da konuşuruz. Zaten bu konuştuklarımız eksik kaldı. Sadece iş kanunundaki haklardan söz ettik. Biliyorsun toplu iş sözleşmeleriyle daha önce sözünü ettiğimiz bütün konularda yeni mevziller elde ettik. İş kanununu uygulamak işin başlangıcı. Asıl önemlisi yeni yeni haklar elde edebilmek. Bütün emekçilerin derdi var. Dertsiz adam olur mu diyeceksin, ama emekçilerin derdi derman bulunabilecek türden. Ama derman olduğunu bilen az. Nedir bu derterin dermanı? Bu derterin dermanı şu: Bütün emekçiler bir olacak, iktidara geçecek ve fabrikalarla toprakların emekçilerin olduğu bir düzen kuracak. Bu çözümü bilmedin mi, bu çözüme inanmadın mı itiş kakış başlar. İşçiysen memura kızarsın, köylüysen işçiye. Yani emekçiler bölük börtük olur. Sömürücü hakim ittifak da kıs kıs güler. Neyse. Bu akşamlık bu kadar. Ben bu gecelik görevimi yaptım. Şimdi sıra sende. Yarın bakalım bu öğrendiklerini kimlere anlatacaksın. İyi geceler."

Hasan, "iyi geceler abi," dedi, "çok sağol."

Hasan'ın dayısının evi bir kaç yüz metre ilerdeydi. Hasan yürürken bir taraftan öğrendiklerine seviniyor, bir taraftan yeni sorumluluğun ağırlığını hissediyordu.

AÇ LIK ORDUSU YÜRÜYOR

AÇ LIK ORDUSU YÜRÜYOR
YÜRÜYOR EKMEĞE DOYMAK İÇİN
ETE DOYMAK İÇİN
KİTABA DOYMAK İÇİN
HÜRRİYETE DOYMAK İÇİN.

YÜRÜYOR KÖPRÜLER GEÇEREK KILDAN İNCE KILIÇTAN
KESKİN
YÜRÜYOR DEMİR KAPILARI YIRTIP KALE DUVARLARINI
YIKARAK
YÜRÜYOR AYAKLARI KAN İÇİNDE.

* * * * *

AÇ LIK ORDUSU YÜRÜYOR
YÜRÜYOR EKMEKSİZLERİ EKMEĞE DOYURMAK İÇİN
HÜRRİYETSİZLERİ HÜRRİYETE DOYURMAK İÇİN AÇ LIK
ORDUSU YÜRÜYOR.
YÜRÜYOR AYAKLARI KAN İÇİNDE.

NAZİM HİKMET

